

2004-12-09

PERSCOMMUNIQUÉ

De financiën van de gemeenschappen en gewesten

(Artikel gepubliceerd in het Economisch Tijdschrift van het 4de kwartaal van 2004) - www.nbb.be

In de opeenvolgende fases van de Belgische staatshervorming werden steeds meer bevoegdheden van het federale niveau naar de gemeenschappen en gewesten overgeheveld, waarbij tegelijkertijd in de middelen ter financiering van die bevoegdheden werd voorzien. Zowel de ontvangsten als de uitgaven van de gemeenschappen en gewesten maken momenteel ongeveer een kwart uit van de ontvangsten en uitgaven van de gezamenlijke overheid.

In dit artikel worden de ontvangsten en de uitgaven van de gemeenschappen en gewesten besproken. Het bevat tevens een analyse van het niveau en het verloop van het financieringssaldo en de schuld. Ten slotte worden de resultaten toegelicht van de projecties met betrekking tot het verloop van de financiën van de gemeenschappen en gewesten. De analyse betreft zowel het geheel van de gemeenschappen en gewesten als de afzonderlijke deelgebieden. Teneinde de invloed van institutionele verschillen te elimineren en meer homogene entiteiten te vergelijken, wordt tevens een onderscheid gemaakt tussen het noorden en het zuiden van het land. Het noorden wordt daarbij gedefinieerd als de Vlaamse Gemeenschap en 20 pct. van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest; het zuiden bestaat uit de Franse Gemeenschap, het Waalse Gewest, de Duitstalige Gemeenschap en 80 pct. van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

Het financieringssaldo van de gemeenschappen en gewesten is het afgelopen decennium systematisch verbeterd. Terwijl aan het begin van de jaren negentig nog tekorten van ongeveer 1 pct. bbp werden opgetekend, hebben de gemeenschappen en gewesten de laatste jaren eerder begrotingsevenwichten en zelfs -overschotten gerealiseerd. De verklaring voor deze verbetering ligt in het feit dat het reële groeitempo van hun primaire uitgaven lager lag dan dat van hun ontvangsten. Deze laatste lieten immers een forse stijging optekenen. Tijdens de zogeheten overgangperiode tot 1999 zorgden specifieke mechanismen in de financieringswet immers voor een uitermate forse toename van de toegewezen middelen in de vorm van personenbelasting.

Voor het aan de gemeenschappen en gewesten toegewezen gedeelte van de personenbelasting werd geleidelijk overgeschakeld op een verdeelsleutel op basis van de opbrengst van de in iedere entiteit geïnde personenbelasting, waardoor de middelen van de financieringswet in het noorden van het land sneller groeiden dan in het zuiden. Derhalve heeft het noorden recentelijk omvangrijke belastingverminderingen ten uitvoer kunnen leggen, terwijl de impact van de belastinghervormingen in het zuiden veel beperkter is gebleven. Aangezien de ontvangsten tijdens de voorbije tien jaar in alle entiteiten forser zijn gegroeid dan de uitgaven - deze laatste namen in het noorden sterker toe dan in het zuiden -, zijn alle gemeenschappen en gewesten erin geslaagd hun financieringssaldo te verbeteren.

Teneinde in 2010 de evenwichtsdoelstelling van de Hoge Raad van Financiën te bereiken, mogen de uitgaven van het geheel van de gemeenschappen en gewesten niet forser groeien dan het bbp. Het toegestane uitgavenverloop zal voor de afzonderlijke entiteiten wellicht niet identiek zijn. In het noorden van het land zullen de uitgaven iets krachtiger mogen toenemen dan in het zuiden omdat, met name, het noorden over de mogelijkheid beschikt zijn overschot terug te dringen, terwijl het zuiden zijn - weliswaar geringe - tekorten moet wegwerken.